

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВНЗ У ВИВЧЕННІ БІОЛОГІЧНОЇ ТА БІООРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ

Непорада К.С., Нетюхайло Л.Г., Білець М.В., Омельченко О.С., Гордієнко Л.П.,
Момот Ю.В., Сухомлин А.А., Микитенко А.О., Слободяник Н.М.,
Криворучко Т.Д., Кашнер О.Ю., Павелко М.О., Котвицька А.А., Тихонович К.В.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Імплементация Закона «Про вищу освіту» потребує збільшення частки самостійної роботи студентів у засвоєнні знань, тому самостійна робота студента вкрай важлива для формування високопрофесійного фахівця. Автори доводять, що не менш важливим аспектом такої роботи є контроль якості засвоєних знань із біологічної та біоорганічної хімії.

Implementation of the law "About higher education" demands increase in students' self-studying during educational process. That is why self-studying is very important part in formation of highly professional specialists. To not lesser extent is important to control quality of received knowledge in biological and bioorganic chemistry during such work.

Ключові слова: самостійна робота, оцінка знань, біологічна та біоорганічна хімія.

Одне з актуальних завдань медичної освіти – підготовка висококваліфікованих лікарів, які відповідають потребам суспільства, вимогам мінливих умов сучасного життя та здатні ефективно розв'язувати професійні завдання. Тому в сучасних умовах проблема якісної професійної підготовки майбутніх лікарів, формування в них професійної компетентності стає гостро актуальною.

Реформування системи вищої медичної освіти спрямоване саме на підвищення ролі самостійної роботи студентів у засвоєнні знань. Деякі фахівці вважають, що ця форма роботи не тільки важлива, вона має стати основою в навчанні. Обґрунтування вказаної позиції полягає в тому, що правильно організована самостійна робота переводить студента із статусу простого споживача знань у активний стан творця, який може побачити і сформулювати проблему, знайти шлях її розв'язання, отримати оптимальний результат і довести його правильність. Здатність студентів до самостійного навчання, поповнення і розвитку знань можлива лише за умов оволодіння знаннями. Саме тому перед викладачем вищої медичної школи стоїть найважливіше завдання – пошук, розробка і використання таких педагогічних прийомів, які б сприяли опануванню студентами навичок самостійної науково-практичної, дослідницької та пошукової діяльності, розвитку їхніх інтелектуальних, творчих, моральних, соціальних якостей, прагненню до саморозвитку і самоосвіти [3].

Викладання біологічної та біоорганічної хімії спрямоване на активацію пізнавальної діяльності студентів, оволодіння практичними навичками, розвиток клінічного мислення на основі інтерпретації біохімічних показників. Принципи практично-орієнтованого навчання сприяють покращенню засвоєння навчального матеріалу, опануванню вмінь і навичок біохімічних досліджень, дозволяють засвоїти знання про молекулярні механізми як фізіологічних процесів організму, так і їх розладів при патології. Значення глибокого розуміння закономірностей перебігу біохімічних процесів у організмі людини постійно зростає у зв'язку з тією обставиною, що біохімічні підходи і методи посідають чільне місце в діагностичному процесі, контролі за перебігом хвороби й ефективністю лікування.

Клініко-лабораторна ерудиція особливо важлива в практиці лікаря загальної практики – сімейної медицини. Застосування практично-орієнтованого навчання сприяє підвищенню мотивації студентів до майбутнього професійного розвитку. Різноманітність у підходах до навчального процесу студентів визначає професійну компетентність майбутніх фахівців. А це означає базовий рівень освіти, прагнення до подальшої самоосвіти, творче й аналітичне мислення, цілеспрямований пошук, збір та узагальнення необхідної інформації, вміння прогнозувати ситуації, прагнення до досконалості, відстоювання власних позицій, компетентний підхід до нештатних клінічних ситуацій тощо [5].

Виявлення, контроль і оцінка знань студентів – гостра проблема теорії та практики навчання. Без перевірки чи самоперевірки знань, умінь і навичок неможливе якісне розв'язання цієї проблеми. Тому контроль знань студентів завжди був, є і буде важливою складовою частиною навчального процесу, хоч і ставлення до нього зазнавало певних змін. Змінюються окремі форми і способи контролю знань, але його головна суть – знати, наскільки вдало відбувся процес засвоєння вивченого матеріалу, – залишається незмінною. Вона визначається самою природою процесу навчання [2; 4].

Отже, самостійна робота студента вкрай важлива для формування високопрофесійного фахівця, і не менш важливим аспектом є контроль якості засвоєних знань із біологічної хімії.

Критерії визначення навчальних досягнень студентів у засвоєнні теоретичних знань такі: обсяг відтвореної інформації та її співвідношення з обсягом, отриманим студентом під час лекцій та інших видів аудиторних занять; обсяг інформації, здобутий студентом самостійно, вміння працювати з джерелами інформації; глибина розуміння положень теорії, взаємозв'язок між ними, вміння зіставляти формулювання основних законів, положень, закономірностей; системність та узагальненість уявлень студента про дисципліну, що вивчається; характеристики відповіді студента – цілісність, логічність, точність формулювань, осмисленість, упевненість, аргументованість; ступінь самостійності під час відповіді студента; рівень володіння розумовими операціями – вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо; визначати характер помилок і мати здатність їх виправляти [1].

Для поточного контролю теоретичних знань ми найчастіше застосовуємо такі форми: усний, письмовий і комп'ютерний контроль. Раціональним, на нашу думку, є комбінування двох-трьох методів на одному занятті, щоб, з одного боку, не було одноманітності, а з іншого – не застосовувати дрібних видів діяльності та не розсіювати увагу студентів. Отже, проблема полягає в оптимальному поєднанні форм, методів і прийомів контролю з метою реалізації навчальних цілей.

На нашу думку, виконання поточного і підсумкового контролю самостійної роботи студента – визначальна і вкрай важлива складова підвищення якості вивчення біологічної та біоорганічної хімії. Форми і способи контролю можуть обиратися викладачем самостійно чи на кафедральному засіданні, а головне завдання такої перевірки знань – з'ясування правильності розуміння матеріалу студентом і доповнення цілісної картини знань із дисципліни.

Список використаних джерел

1. Бойчук І.Д. Моніторинг якості освіти як складова підготовки сучасного фахівця / І.Д. Бойчук // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2014. – № 45. – С. 14-20.
2. Геруш І.В. Сучасні підходи до викладання біоорганічної і біологічної хімії в медичних ВНЗ / І.В. Геруш, Н.П. Григор'єва, Н.В. Давидова // Медична та клінічна хімія. – 2016. – Т. 18, № 4. – С. 114–117.
3. Гребеник Л.І. Форми та підходи до організації аудиторної самостійної роботи студентів на практичних заняттях з біологічної хімії / Л.І. Гребеник, Л.А. Прімова // Світ медицини та біології. – 2010. – № 4. – С. 177-180.
4. Загрчук Г.Я. Підготовка фахівців у вищих навчальних закладах України в сучасних умовах на основі компетентнісного підходу / Г.Я. Загрчук, В.П. Марценюк, І.Р. Мисула // Медична освіта. – 2013. – № 1. – С. 8–11.
5. Навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу на кафедрі медичної біохімії / М.М. Корда, Г.Г. Шершун, М.І. Куліцька [та ін.] // Медична освіта. – 2017. – № 2. – С. 28-32.

ШЛЯХИ І МЕТОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Нечепасєва Л.В., Матвієнко Т.М., Філатова В.Л.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Розглядаються різні форми, засоби і методи контролю знань студентів у ВНЗ. Проведена їх порівняльна характеристика, сформувані висновки про переваги і недоліки кожного з них.

Various forms, means and methods of students' academic performance assessment in high school are considered in the article. They are compared and conclusions on the advantages and disadvantages are formed.

Ключові слова: тестовий контроль знань, усний і письмовий аналіз успішності студентів, самоконтроль.

У сучасному процесі освіти досить складно оцінити якість роботи окремого викладача. З цією метою найчастіше проводяться відкриті заняття, взаємовідвідування занять, оцінюється рівень методичного оснащення заняття. При цьому якість роботи викладача пов'язується з рівнем успішності студента. Викладач сам контролює й оцінює успішність своїх студентів. Суб'єктивний підхід у цьому разі не виключений. Усунути таку небажану систему оцінювання можна, впровадивши електронну систему оцінки реєстрації успішності студентів, що, на наш погляд, дозволяє максимально об'єктивізувати знання студентів [3].

Чинні форми традиційного контролю знань студентів мають як безсумнівні переваги, так і деякі недоліки. За електронного оцінювання знань неможливе усне спілкування студента з викладачем, складно перевірити його здатність логічно мислити. Це змушує викладача під час поточного оцінювання знань студентів використовувати альтернативні форми: співбесіду, письмове опитування, реферативні виступи. Усе це дозволить провести додаткове оцінювання разом із підсумковим тестовим контролем. Застосування тільки тестового контролю знань студентів обмежує системне засвоєння навчальної дисципліни і не розвиває творчих здібностей особистості.

Відомо, що активне поєднання всіх вищезгаданих форм контролю рівня і якості знань студентів дозволяє отримувати об'єктивні дані про якість освітнього процесу. Більше того, за такої форми оцінювання завідувач кафедри має можливість порівняти середню поточну успішність студентів з екзаменаційною оцінкою студента з дисципліни і зробити висновки про результати роботи викладача. Тому важливо створити максимально незалежний центр тестування студентів. У деяких зарубіжних країнах моніторингом успішності студентів займаються сторонні аудиторські фірми, що не входять у структуру ВНЗ.

Отже, виникає можливість приймати незалежне рішення, спираючись тільки на факти. Отриману в результаті аналізу оцінку можна використовувати для визначення рейтингу кожного викладача і зробити певні висновки про стан методичної роботи на окремій кафедрі ВНЗ.

Не часто викладачі під час контролю знань студента орієнтуються тільки на особистий досвід, обмеження часу заняття не дозволяє їм адекватно оцінити компетенцію студента. Більше того, використовують такі оціночні засоби і методи, які не сприяють мотивації студентів на прогрес у навчанні, стають «убивцями» їхньої адекватної самооцінки, здорових професійних амбіцій. Звідси висновок: викладач вищого медичного навчального закладу мусить мати авторитет ученого і клініциста, що дуже важливо. Не менш важлива педагогічна підготовка викладача в оцінюванні знань студентів, а для керівника кафедри – компетентність у формуванні напрямів розвитку кафедри, що дає гарантії якості підготовки майбутнього лікаря [3].

Нааявно відпрацьованої системи знань студентів – це ознака зрілості ВНЗ. Європейські стандарти якості освіти рекомендують включати оцінку знань студентів як одну з важливих складових системи освіти вищів.

Розробка системи стандартів контролю якості навчання у ВНЗ вимагає відповісти на питання: які види атестації передбачені для оцінки знань студентів. Найпоширеніші з них три: поточна, проміжна і підсумкова [1].

Поточна атестація – це регулярна перевірка засвоєння поточного матеріалу протягом семестру. Вона може відбуватися в усній чи письмовій формах: опитування, реферати, тестування. За допомогою поточного контролю успішності викладач установлює реальний рівень оцінки засвоєння студентом навчальної програми на поточний момент. Одна з головних переваг поточної атестації – її систематичність. Однак вона не дозволяє перевірити компетенцію студента цілком, адже призначена для фрагментарних і локальних перевірок.

Проміжна атестація проводиться в кінці семестру і завершує вивчення дисципліни чи її частини – залік або